

Zpráva ze zahraniční cesty

European Conference on Information Literacy (ECIL)

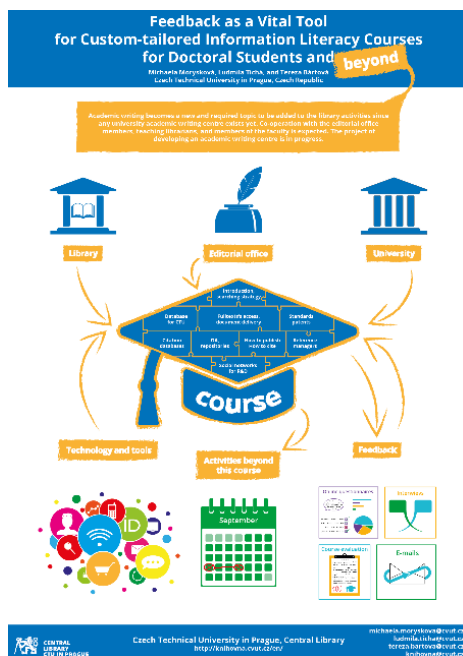
Francie, Saint-Malo

18. – 21. září 2017

Mgr. Michaela Morysková

Konference ECIL (European Conference on Information Literacy) se konala ve francouzském městě Saint-Malo ve dnech 18. – 21. září 2017. Díky finanční podpoře AKVŠ (Fond podpory zahraničních cest) a Ústřední knihovny ČVUT v Praze jsem měla možnost se této akci zúčastnit.

Na konferenci jsem s kolegyní Ludmilou Tichou prezentovala poster *Feedback as a Vital Tool for Custom-Tailored Information Literacy Courses for Doctoral Students and beyond* (viz obr), který znázorňuje, jaké okolnosti mají vliv na obsah a zaměření kurzu pro doktorandy (*Informac.e pro vědu a výzkum*), jak se obsah kurzu mění v důsledku jeho průběžného hodnocení (různými metodami) a jaké další dopady na činnost knihovny má tato zpětná vazba.

ECIL je mezinárodní konference, která se zabývá různými aspekty informačního vzdělávání a informační gramotnosti – od přednášek řešících teoretický základ této problematiky až po přednášky představující konkrétní řešení jejich implementace a výuky v praxi různých

institucí. Letošní, již 5. ročník, měl jako hlavní téma *Information Literacy in the Workplace*. Tomuto tématu se věnovalo mnoho příspěvků a obzvláště zajímavé a inspirativní byly příspěvky, které přinášely informace z praxe.

Během 4 dnů zde bylo předneseno kolem 220 příspěvků. Příspěvky, tematicky rozdělené do menších bloků, byly prezentovány ve 4 paralelních sekcích. Postery byly vystaveny v úterý a bylo jich zde 27.

Všechny hlavní přednášky (keynote) a zvané přednášky byly zaměřeny na hlavní téma konference. Problematiku uplatňování informační gramotnosti na pracovištích popisovaly z různých úhlů. Vedlo mě to k zamyšlení: Jak je to vlastně s praktickým uplatňováním znalostí a dovedností práce s informacemi v realitě firem a běžného života? Jak jsou studenti připravováni na využití těchto dovedností i mimo školu, aby se v současné době lépe uplatnili v zaměstnání i běžném životě? Toto je potřeba si stále uvědomovat a reflektovat při výuce našich studentů.

- *Who Cares about Information Literacy in the Workplace?* (Bonnie Cheuk)
Díky zkušenosti z akademického prostředí a následně z mezinárodních firem poukázala přednášející na to, že pojem informační gramotnost (IG) je ve firemní praxi neznámý. Ředitelé firem sice chtějí budovat podnikání založené na informacích, ale přitom nemají o IG povědomí, které zase mají informační profesionálové. A je potřeba se zamyslet nad tím, jakými způsoby lze toto změnit, jak překlenout tuto bariéru. Spojovacím prvkem jsou zde informace a práce s nimi.
- *Lessons from the Borg Cube: Information Literacy and the Knowledge* (Andrew Withworth)
Popis rozdílů a různorodostí mezi chápáním IG „teoretiky“ a „praktiky“. Je dobré je znát (mapping), uvědomovat si je, snažit se jim porozumět, aby se mohlo užít to nejlepší z obou přístupů. Jaká mohou nastat nebezpečí spojená s nekontrolovanou autoritou, ilustruje Withworth na příkladu vesmírné lodě Borgů (Star Trek).
- *Information Literacy in the Academic Context: Is There a Gap between Employability Competencies and Student Information Literacy Skills?* (Jean-Philippe Accart)
V první části přednášky byla popsána situace implementace IG dovedností (existují tzv. Swiss Standards on Information Literacy) na 2 vysokých školách ve Švýcarsku. V druhé části se přednášející zamýšlel nad tím, zda opravdu existuje propast (viz název příspěvku) mezi IG dovednostmi vyučovanými na školách a realitou pracovního trhu a situací na pracovištích (vedení firem většinou tyto dovednosti nevyžadují). Navrhované řešení na překonání této bariéry je začít s výukou IG dovedností v co neranějším věku s důrazem na to, aby se studenti naučili vyhledávat a kriticky hodnotit různé typy informací.
- *Information Literacy and the Future Work* (Stéphane Goldstein)
S. Goldstein ve své přednášce uvedl mnoho faktů k zamyšlení, jak funguje dnešní doba – firemní struktury jsou mnohem více hierarchické, vykonává se mnohem méně rutinních úkonů, oproti tomu narůstá procento projektové práce vyžadující koordinaci lidí, práce a termínů, více se pracuje doma (atomizace lidí x globalizace), je kladen větší

důraz na celoživotní sebevzdělávání, pracuje se s velkými objemy dat, zároveň je třeba umět s informacemi pracovat eticky. To je rámec, se kterým by se mělo při přípravě studentů a pracovníků počítat i při výuce IG dovedností.

Výběr zajímavostí z přednášek, které se dotkly tématu informační gramotnost & pracoviště (hodně se používaly termíny znalostní management, efektivní práce s informacemi, kritické myšlení).

- *Shaping the Future Information Professionals: Searching for the Balance of Job Requirements in Libraries and Education* (Radovan Vrana)
Na základě vlastní zkušenosti (dříve IT pracovník, nyní učitel IG na VŠ), i na základě bibliometrického výzkumu konstatoval, že není komunikace mezi vědou a praxí. Pro vzájemné porozumění doporučuje naučit se jazyk podnikání (business).
- *On the Move: Transitioning from Higher Education into Insurance Work* (Charles Inskip, Sophia Donaldson)
Pro označení efektivní práce s informacemi by se spíše než informační gramotnost měl používat pojem management znalostí.
- *The Role of Coherence in Knowledge Sharing* (Jannica Heinstrom, Farhan Ahmad)
Zdůraznění potřeby kritického myšlení v současné době (důležité pro zhodnocení získávaných informací), aby byli lidé schopni řešit problémy na pracovištích i v běžném životě.
- *Information Literacy across the University and Workplace Reality* (Angela Repanic, Ane Landoy, Natalia Cheradin, Silvia Ghinculov)
Popis průzkumu IG na Transilvania University of Brasov (Rumunsko) a Academy of Economic Science (Kišiněv, Moldávie), který kromě jiného ukázal, že jeho respondenti věří, že rozvoj kritického myšlení a znalost práce s různými informačními zdroji mohou zvýšit jejich šance na získání práce a dobrého výdělku.

Přednášky v sekci *Information Literacy and Ethical Issues* řešily plagiátorství a „fake news“. Zaznělo zde (i v jiných přednáškách), že plagiátorství je v některých zemích velký problém (např. Mexiko, Rumunsko). Zrovna tak současným velkým problémem jsou falešné zprávy (fake news), které se, i díky sociálním sítím, stávají velkou hrozbou. Řešením i prevencí by mělo být naučit se kritickému myšlení a hodnocení informací, což zaznívalo i v mnoha dalších příspěvcích.

Pro mě byly zajímavé sekce *Copyright Literacy and the Role of Librarians as Educators* a *Information Literacy and Law*, kde se řešila „autorsko-právní gramotnost“ (copyright literacy). V prvně jmenované sekci proběhla panelová diskuse se zástupci zemí (Velká Británie, Norsko, Bulharsko, Turecko, Maďarsko, Španělsko, Rumunsko, Portugalsko, Švédsko), kde se letos uskutečnil průzkum IG v oblasti autorského práva. Závěry: problematika autorského práva je komplikovaná stále více, i díky digitalizaci a sdílení (internet, výuka). Lidé mají o této problematice nízké povědomí. Velmi aktuální je téma plagiátorství a etického chování. Bylo by dobré zařadit toto téma už do osnov škol, protože už ve školním věku děti užívají autorská díla – nejen knihy, ale i hudební nahrávky, filmy, obrázky, fotografie aj. „Autorsko-právní gramotnost“ by měla rozhodně být součástí profesních znalostí knihovníků a informačních profesionálů. Důkazem toho může být i existence sekce IFLA zabývající se autorsko-právním

vzděláváním (copyright education). Například ve Velké Británii existuje silná komunita (<https://copyrightliteracy.org/>), která se tímto tématem zabývá a je velmi aktivní v jeho prezentaci mezi knihovníky i mezi veřejností. Ve firmách a institucích se stále více objevují pracovníci, kteří řeší problematiku autorských práv dané instituce.

V druhé sekci někteří účastníci předchozího panelu podrobněji pohovořili o situaci či některých aspektech „autorsko-právní gramotnosti“ v jejich zemích

- Maďarsko (Tibor Koltay): zajímavé bylo upozornění, že vzhledem k výrazné preferenci maďarštiny, není v Maďarsku moc literatury v maďarštině o této problematice. Znalost autorských práv (a to více národních než mezinárodních) mají spíše lidé vysokoškolsky vzdělaní. Problematika autorské právo a repozitáře, veřejné licence a Open Access je zde celkem nové téma.
- Španělská přednášející (Alicia Arias-Coello) popsala průběh výše zmíněného mezinárodního průzkumu ve Španělsku, jehož závěrem, krom jiného, je, že znalost autorských práv v této zemi by byla potřeba zvýšit.
- Další přednášející ze Španělska (Juan-Carlos Fernández-Molina) na základě průzkumu hodnotil, jaká je situace a povědomí o autorských právech na akademické půdě mezi studenty, učiteli a knihovníky. Celkově je nízké. Nejhůře dopadli studenti. Přeci jen se ukázala praxe učitelů a knihovníků, kteří jsou nuceni (např. jako autoři) občas tuto problematiku řešit. Nejlépe z daného průzkumu vyšli knihovníci.
- Bulharsko (Tania Yordanova Todorova): seznámení s výukou duševního vlastnictví na University of Libraries Studies and Information Technologies (Sofie). Autorsko-právní problematikou se tu zabývají v širším kontextu problematiky duševního vlastnictví a podle jejich prezentace se dá usuzovat, že výuce tohoto tématu přikládají značný význam. V roce 2013/2014 byly upraveny osnovy a vyučují se zde 2 povinné předměty: *Duševní vlastnictví*; *Digitalizace a autorské právo*, a 2 volitelné předměty: *Duševní vlastnictví na internetu*; *Právo, média a reklama*. Kromě těchto předmětů zde pořádají další akce propagující toto téma: např. přednášky lidí „z praxe“ (nakladatelství, úřad duševního vlastnictví) nebo *Intellectual Property Day*.